

Bedre ungdoms- uddannelser

- en forudsætning for regional vækst og udvikling

Bedre ungdomsuddannelser

- en forudsætning for regional vækst og udvikling

Regionerne og de regionale vækstfora har via målrettede indsatser understøttet målsætningerne om, at 95 procent af en ungdomsårgang skal have en ungdomsuddannelse og 60 procent en videregående uddannelse. Danske Regioner ønsker med dette oplæg at give inspiration til ministerudvalgets arbejde med udgangspunkt i regionernes erfaringer. I oplægget præsenteres en række anbefalinger til hvert af de tre temaer, der indgår i kommissoriet for ministerudvalget: Erhvervsuddannelser, udfordringen med at få alle igennem en ungdomsuddannelse samt de gymnasiale uddannelser.

Et regionalt uddannelsesløft er en højt prioriteret del af den regionale vækstdagsorden. Bedre uddannede unge skal bidrage til, at virksomheder får mere kvalificeret arbejdskraft til gavn for deres produktivitet og konkurrenceevne. For de unge er uddannelse nøglen til et bedre fodfæste på arbejdsmarkedet.

Hver regions vækstfora har ansvaret for at udarbejde en regional erhvervsudviklingsstrategi, og Regionsrådet har ansvaret for at udarbejde en regional uddannelsesstrategi som en del af den regionale udviklingsplan. Uddannelsesområdet spiller en nøglerolle for at sikre stærke rammevilkår for regional bosætning, vækst og erhvervsudvikling.

De regionale indsatser er koordineret med de statslige målsætninger i de regionale vækstopartnerskaber mellem regeringen og de seks regionale vækstfora.

Regionerne støtter indsatser for at løfte kompetenceniveauet regionalt med ca. 100 millioner kroner årligt via en uddannelsespulje målrettet ungdomsuddannelser. Endvidere anvender de regionale vækstfora ca. 200 millioner kroner årligt – bl.a. fra EU's strukturfondsmidler – på opkvalificering af ledige og medarbejdere med henblik på at skabe vækst og innovation, overvejende i den private sektor.

Indsatserne bygger på analyser af de konkrete regionale udfordringer. Indsatsområderne er: Bedre uddannelsesdækning, flere praktikpladser, frafaldsreduktion, stærkere faglige miljøer og tydeligere overgangsmuligheder for de unge. Se mere om de konkrete projekter på www.vejtilviden.dk

I samarbejde med centrale aktører som skoler, UU-centre, jobcentre, arbejdsmarkedets parter mv. arbejder regionerne for at håndtere de regionale uddannelsespolitiske udfordringer.

På baggrund af de positive erfaringer fra arbejdet med 95 procentmålsætningen, giver Danske Regioner nedenstående anbefalinger til ministerudvalget:

Anbefalinger

1 Der er behov for øget søgning til erhvervsuddannelserne

Danske Regioner foreslår derfor, at der opstilles en målsætning om, at mindst 35 procent af en ungdomsårgang gennemfører en erhvervsuddannelse 10 år efter afslutning på grundskolen.

2 Det forudsætter et kvalitetsløft af erhvervsuddannelserne

Erfaringer fra de regionale indsatser viser, at erhvervsuddannelser kan gøres mere attraktive bl.a. via en styrket, regionalt koordineret indsats for flere praktikpladser i det private erhvervsliv samt via smidigere uddannelsesskift.

3 En bedre geografisk uddannelsesdækning er nødvendig for at sikre ungdomsuddannelser til alle unge

Hvis de unge har for langt til uddannelse, falder de fra. De 24 kommuner, hvor de unge har længst til uddannelse, er også de kommuner, hvor færrest får en ungdomsuddannelse.

4 Et styrket regionalt samarbejde om 95 procentmålsætningen kan løfte indsatsen

Erfaringerne fra de regionale indsatser viser, at forpligtende samarbejder regionalt mellem de centrale aktører kan styrke indsatsen markant i forhold til frafaldsbekæmpelse, talentarbejde, bedre overgangsmuligheder m.v.

Tema 1

Erhvervsuddannelser

Mangel på faglært arbejdskraft kan blive en barriere for vækst. Der forventes at mangle 30.000 faglærte i 2020.

Der er en fortsat stigende søgning til de gymnasiale uddannelser. I dag begynder 72 procent af de unge, som forlader grundskolen, på en gymnasial uddannelse. Noget tyder på, at denne andel er for høj. For det første på grund af behovet for mere faglært arbejdskraft. For det andet anvender 22 procent gymnasialt uddannede ikke deres uddannelse til videre uddannelse. For det tredje begynder 9,3 procent efterfølgende en erhvervsuddannelse. Dobbeltuddannelse er dyrt for den enkelte og for samfundet.

Samtidig er søgningen til erhvervsuddannelser gået tilbage med 11 procentpoint på 11 år. I 2001 søgte 31,7 procent af en årgang ind på en erhvervsuddannelse, og i år er det kun 20,4 procent. Billedet er det samme i hele landet, dog mest markant i Region Hovedstaden, hvor andelen, der søger en erhvervsuddannelse, er faldet med 15 procent i perioden fra 2005-2009.

Regionerne foreslår derfor en national målsætning om, at mindst 35 procent af en ungdomsårgang gennemfører en erhvervsuddannelse 10 år efter endt grundskole. Andelen med en erhvervsuddannelse skal løftes med 10 procentpoint.

Målsætningen om, at mindst 35 procent af en ungdomsårgang skal have en erhvervsuddannelse, skal primært opfyldes via et øget optag og en øget gennemførelse på erhvervsuddannelserne rettet mod det private erhvervsliv. Det skal ses i lyset af en stærkt begrænset vækst i den offentlige sektor, og at uddannelserne på dette område i høj grad er dimensionerede.

For at målsætningen kan indfries, er det nødvendigt at løfte kvaliteten på erhvervsuddannelserne og dermed gøre erhvervsuddannelserne mere attraktive for de unge.

Øget søgning til erhvervsuddannelserne

For erhvervsuddannelserne er der fire store problemstillinger, som skal betragtes samlet:

- **Faldende søgning til erhvervsuddannelserne.** Andelen af en ungdomsårgang, der ønsker en erhvervsuddannelse er faldet fra 31,7 til 21,4 procent på 11 år.
- **Et højt frafald, især på grundforløbet.** Region Syddanmark har opgjort frafaldet til 17 pct. 3 mdr. efter studiestart og 32 procent efter et år. For de gymnasiale uddannelser er frafaldet til sammenligning 12 procent efter 12 måneder.

- **Mere end 9.000 unge mangler en praktikplads**, heraf er 4400 i skolepraktik. Antallet af unge i skolepraktik er steget med 22 procent i forhold til sidste år. I Region Syddanmark er det blot 45 procent af eleverne, der har en ordinær praktikplads 10 måneder efter afsluttet grunduddannelse.
- **Endelig oplever de unge ikke entydigt erhvervsuddannelserne som en ungdomsuddannelse med en stærk ungdomskultur.** Gennemsnitsalderen ved start på uddannelserne er stigende og er nu på 21,5 år, mens den for de gymnasiale uddannelser er 17 år, viser en opgørelse fra Region Syddanmark.

Anbefalinger

1 En mere systematisk praktikpladsopsøgende indsats koordineret med erhvervsskoler, UU-centre, virksomheder, jobcentre mv.

Der er behov for en **systematisk praktikpladsopsøgende indsats** rettet mod områder og brancher i vækst, især blandt de private virksomheder, der ikke allerede er praktikpladsgodkendte. I Region Hovedstaden er der 18.000 virksomheder, der ikke er praktikpladsgodkendte. Proceduren for praktikpladsgodkendelse bør derfor forenkles markant. Skolerne bør koordinere og professionalisere den vedvarende indsats, f.eks. via **regionalt forankrede centre**. Det er desuden nødvendigt, at skolerne gør mere for at forberede eleverne på mødet med virksomhederne og forbereder virksomhederne på læringsforpligtigelsen af eleven.

En sådan indsats skabte på halvandet år 1600 ekstra praktikpladser i Region Nordjylland.

Øvrige forslag, der kan medvirke til at sikre flere praktikpladser, er **sociale klausuler** i forbindelse med offentlige anlægsbyggerier mv., udbredelse af **delepraktikker** og praktikmuligheder på **tværs af landegrænser**.

2 Løft af det faglige niveau og bedre muligheder faglig specialisering, der kan bidrage til at styrke talentarbejdet og væksten

Der er behov for en styrket dialog om den faglige udvikling på nogle erhvervsskoler inden for visse fag, herunder om både metode og pædagogik og om specialiseringsmulighederne. Specialiseringsmulighederne, som f.eks. **centres of excel-**

lence, kan med fordel være inden for de erhvervmæssige styrkepositioner og klynger, der eksisterer regionalt. Faglige uddannelsers kobling til nye erhvervmæssige vækstområder kan med fordel styrkes.

3 Erhvervsskoler kan medvirke til innovation

Erhvervsskolerne har fokus på deres bidrag til forretningsudvikling og innovation i især små og mellemstore virksomheder. Erhvervsskolerne kan for det første medvirke til at styrke virksomhedernes produktivitet gennem kompetenceudvikling af medarbejdere. Erhvervsskolerne kan også på områder, hvor de har specialiseret sig, levere viden om nye metoder og værktøjer til virksomhederne. Danske Regioner og Danske Erhvervsskoler har indledt en dialog.

4 Brobygning til erhvervsuddannelser for elever i folkeskolen

Omvalgs elever udgør en tredjedel af samtlige elever på en erhvervsuddannelse i Region Hovedstaden, mens de på gymnasierne blot udgør 4 procent. Dobbeltuddannelse skal så vidt muligt undgås, da det er dyrt både samfundsmæssigt og for den enkelte. **Bedre vejledning og brobygning** kan reducere omvalg og dobbeltuddannelse og samtidig skabe øget søgning til erhvervsuddannelserne, hvis viden om erhvervsuddannelserne forankres hos lærere og elever i folkeskolen. Brobygning kan være i form af konkrete samarbejdsaktiviteter med lærere og elever i folkeskolen og på erhvervsuddannelserne.

5 Synliggøre adgangsvejene til videregående uddannelser

- via flere samarbejder mellem ungdoms- og videregående uddannelser, f.eks. i form af undervisningsforløb med moduler på de videregående uddannelser, praktik, vejledning, lærerudveksling mv.

6 Forenkling af indgangene på erhvervsuddannelserne

- kan give de unge et bedre overblik over det tilbud, en erhvervsuddannelse er. Der kan med en forenkling udvikles forskellige spor, der matcher de unges behov. F.eks. et spor for de afklarede, som har brug for at komme hurtigt i praktik, og et spor for de mere uafklarede, der har brug for et bredere grundforløb. Forenkling af indgange kan samtidig medvirke til at skabe stærkere faglige miljøer og opretholde en bredere geografisk dækning samt til at udvikle undervisningsformerne.

Tema 2

Udfordringen med at få alle igennem en ungdomsuddannelse

De uddannelsespolitiske udfordringer er forskellige i de enkelte dele af landet. Der er forskel på afstand til uddannelse og dermed på de unges valgmuligheder. Desuden varierer den branchemæssige fordeling af tilgængelige praktikpladser. Søgemønstre, socioøkonomiske forhold og demografi varierer også i de enkelte dele af landet. Løsningerne forudsætter derfor et strategisk, regionalt samarbejde mellem centrale aktører om 95 procentmålsætningen og bedre uddannelsesdækning.

Bedre geografisk uddannelsesdækning er nødvendig for at sikre ungdomsuddannelser til alle unge

Afstand til uddannelse er afgørende for hvor mange, der får en ungdomsuddannelse og for de unges valgmuligheder. Særligt i forhold til skoletrætte eller uddannelsesfremmede elever er det et vigtigt element, at de kan begynde på en ungdomsuddannelse i deres lokalområde. Tal fra Danske Regioner viser, at der, hvor de unge har længst til en ungdomsuddannelse, også er der, hvor færrest gennemfører en uddannelse. Det er især en udfordring på erhvervsuddannelserne. Eksempelvis har 14 procent af de unge i Region Syddanmark mere end 90 minutters transporttid hver vej til en erhvervsuddannelse.

I dag er der steder, hvor uddannelsesdækningen er mangelfuld, da en række hovedforløb på erhvervsuddannelser udbydes meget få steder i hver region, og de små afdelinger er i fare for at lukke.

De mindre udbudssteder kommer under yderligere pres, når ungdomsårgangene bliver mindre de kommende år. Det gælder især i forhold til udbuddet af erhvervsuddannelser, særligt hvis tendensen til faldende søgning fortsætter. Hertil kommer, at de generelle økonomiske incitamenter for skolerne peger i retning af fusioner og øget centralisering af udbud.

Anbefalinger

Der er behov for et fintmasket og varieret udbud af ungdomsuddannelser, så de unge har reelle valgmuligheder. Geografi må og skal ikke være en hindring for at gennemføre en ungdomsuddannelse.

1 **Hele eller dele af grundforløbspakker** på erhvervsuddannelserne placeres uden for de større byer som forlagt undervisning eller via samlæsning og -loka-

lisering. Eksempelvis har filialer af Erhvervsskolen Nordsjælland i fire nordsjællandske kommuner og udbud af HG på Struer Gymnasium øget søgningen hertil.

2 Udvikling af fjernundervisning og parallel undervisning, hvor en klasse undervises af en lærer et sted, og en anden klasse følger samme underviser via video-udstyr et andet sted, kan være et supplement til face-to-face-undervisning på fysiske uddannelsesinstitutioner. I Region Sjælland og Syddanmark har parallel undervisning vist gode resultater i forhold til søgning og gennemførelse.

3 Indføring af et geografisk taxametersystem. Af regeringsgrundlaget fremgår det, at et revideret taxametersystem bl.a. skal tage højde for uddannelsesstedernes forskellige geografiske og sociale udfordringer. Danske Regioner støtter denne anbefaling, men opfordrer til at definere enkle kriterier, der gør taxametersystemet nemt at administrere. Der kan om nødvendigt ydes **udviklingstilskud, herunder anlægstilskud** via regionale midler. I det omfang, det kan være med at løfte andelen, der får en ungdomsuddannelse, kan det være hensigtsmæssigt at indføre et socialt taxameter.

Et styrket regionalt samarbejde om 95 procentmålsætningen skal sikre en sammenhængende indsats for de unge på ungdomsuddannelserne.

Mange af de ovenstående udfordringer kan mindskes med et tættere regionalt samarbejde mellem UU-centre, jobcentre, skoler, kommuner, arbejdsmarkedets parter mv. Det drejer sig om den utilstrækkelige uddannelsesdækning, usmidige overgange, praktikpladsindsatsen mv. Hertil kommer den ikke altid sammenhængende indsats for de unge og voksne ledige, uafklarede eller frafaldstruede.

Anbefalinger

1 Etablering af forpligtende samarbejder, der opstiller fælles målsætninger med udgangspunkt i regionale udfordringer. Syddansk Uddannelsesaftale og et regionalt ungdomsuddannelsesråd har i Region Syddanmark betydet et samlet fokus hos aktørerne på uddannelsesområdet i forhold til at finde regionale løsninger på udfordringer som frafald, bedre overgange, uddannelsesdækning, det faglige miljø m.v.

Institutionerne i et forpligtende samarbejde bør være ansvarlige for udbuds-dækning samt for beslutninger om uddannelsessamarbejder, etablering af campus eller fusioner. Der skal være en vis volumen i den enkelte uddannelse for at sikre

en høj faglig kvalitet, et inspirerende studiemiljø og en effektiv institutionsdrift. Campus kan være en løsning nogle steder, mens institutionssamarbejde vil være løsningen i andre tilfælde.

For at sikre en hensigtsmæssig regional dækning vil det være centralt, hvis **regionerne får initiativret, bl.a. til at foreslå nye udbud**. Det gælder også udbud af grund- og hovedforløb på erhvervsuddannelser. Regionerne skal i dag koordinere indsatsen for at sikre sammenhæng i udbuddet af ungdomsuddannelser.

2 Ungeindsatsen skal gå på tværs af skoler og sektorer. For unge ledige og frafaldstruede er der behov for en målrettet og håndholdt indsats, der går på tværs af uddannelse og beskæftigelse. De unge må ikke havne mellem to stole. Der kan etableres **forpligtende samarbejde om uddannelsesparathed, eventuelt i et vejledningsråd**. Det skal ses i lyset af, at der f.eks. i Region Syddanmark er 13 procent af de 18-19 årige, som har utilstrækkelige matematik- eller læsefærdigheder osv., mens kun 1 procent er erklæret ikke-uddannelsesparat. I samarbejdet skal jobcentre, UU-centre, skoler, kommuner og regionen indgå.

I Region Nordjylland har man gode erfaringer med ungeindsatser i fire egnsvise konsortier med skoler, UU-centre, jobcentre mv. Regionen er nu den region, sammen med Region Midtjylland, der er tættest på at have indfriet 95 procentmålsætningen. Den foreslåede **fleksuddannelse**, hvor de frafaldne unge tilbydes forskellige moduler af praktiske og boglige forløb, **kan sammenstykkes til en samlet ungdomsuddannelse i sådanne konsortier/samarbejder**.

3 Flere ufaglærte skal blive faglærte i varig beskæftigelse. Det skal derfor være nemmere for de ufaglærte voksne at blive faglærte i jobs med varige beskæftigelsesmuligheder. Et forslag er at øge brugen af kurser opbygget i moduler, der giver bedre mulighed for at skifte mellem arbejde og kurser, så det ikke er en for stor byrde for virksomheden at give afkald på medarbejderen. Genindførsel af jobrotation kan overvejes.

4 Der er samtidig behov for **klare meritmuligheder og obligatorisk realkompetencevurdering**. Det indebærer, at **systemet for realkompetencevurdering skal have et løft**. Det skal være i et system, der er anerkendt af alle aktørerne, f.eks. VEU-centre, da der her er en samling af almene og erhvervsrettede tilbud og samtidig er en kobling til den regionale vækstindsats. Det kan bidrage til en stærkere sammenhæng mellem de regionale uddannelsesmuligheder, beskæftigelsesindsatsen og erhvervsudviklingen.

Tema 3

De gymnasiale uddannelser

Hovedudfordringen for de gymnasiale ungdomsuddannelser er, at alt for mange unge ikke bruger deres studieforberedende uddannelse til at søge optagelse på en videregående uddannelse. Endvidere er der en for stor andel, der dobbeltuddanner sig.

Der er stor forskel på, hvor godt de gymnasiale ungdomsuddannelser – alt andet lige – rustet de unge til videregående uddannelse. Den andel, der ikke videreuddanner sig er 20 procent for stx og htx, 25 procent for hhx og hele 39 procent for hf. Der er derudover 9,1 procent af studenterne, der forventes at dobbeltuddanne sig. Det er endvidere uklart, om alle unge, der fuldfører en gymnasial ungdomsuddannelse, overhovedet er kvalificerede til at tage en videregående uddannelse. Det bør være sådan, at alle unge, der kan gennemføre en gymnasial ungdomsuddannelse, også er kvalificeret til en videregående uddannelse.

En anden udfordring er de faldende ungdomsårgange, der på sigt kan sætte uddannelsesinstitutionerne under pres. Det er ikke økonomisk og fagligt bæredygtigt, at bevare gymnasier, hvis elevgrundlaget er for spinkelt. Det kan medføre lukning af flere gymnasier - især i yderområder, og de unge vil få længere til deres ungdomsuddannelse.

Anbefalinger

I det omfang **erhvervsuddannelserne kan gøres mere attraktive og vejledningen mere målrettet mod erhvervsuddannelserne**, er det muligt at reducere andelen, der dobbeltuddanner sig.

Endvidere kan **forbedrede meritmuligheder** ved skifte mellem ungdomsuddannelser spare uddannelsestid.

En stærkere **koordinering af kapaciteten** på de almene gymnasier er nødvendig for at opretholde et geografisk varieret udbud af almene gymnasier i alle dele af landet. 95 procent af eleverne får deres første prioritet opfyldt via den elevfordeling, der er forankret i regionerne.